

LETNIK XXVII, ŠTEVILKA 1/2011

NOVA GLASILO
FILATELISTIČNE
ZVEZE SLOVENIJE

FILATELIJA

ISSN 1408-0303

Igor Pirc

Nova zlata medalja – nov član

FD Ljubljana in FZS 5

Veselko Guštin

Doplačilni znamki za 1 in 2 liri

PNOO za Trst 6

Boštjan Petauer

Prva izdaja znamk Bosne

in Hercegovine 8

Bojan Bračič

Ponarejeni pretiski 15

Veselko Guštin

Zgodba o pismu 18

Igor Pirc

Potujoča pošta na ozemlju Kraljevine

Jugoslavije od 1918 do 194 20

Knjižnica dr. A. Lavriča –

novosti zima 2011 21

Maribofila 2012 22

Staša Bračič

Filatelistična razstava Fi2Ra –

poročilo sodniške komisije 23

Igor Pirc

Tudi najbolj južna pošta na svetu

je izgubila monopol nad prenosom

dopisnic in pisem do 50 g 25

Robert Jordan

Filatelistični dogodki v letu 2011 27

Bojan Bračič

Neuradno 30

Ni vse zlato, kar se sveti 31

NOVA FILATELIJA

Glasilo Filatelistične zveze Slovenije

*“Za bogatitev in širjenje
filatelističnega znanja”*

Filatelistična zveza Slovenije je registrirana v Ljubljani kot neprofitna organizacija zveze filatelističnih društev v Sloveniji. FZS je članica Mednarodne filatelistične zveze (Federation International de Philatelie — FIP) in Združenja evropskih filatelističnih zvez (Federation Of European Philatelic Associations — FEPA)

Za izdajatelja:

Igor Pirc

Uredniški odbor

Glavni in odgovorni urednik:

Bojan Bračič

e-naslov: bojan.bracic@triera.net

Člani uredniškega odbora:

Vencelj Ferant, Robert Jordan, Igor Pirc

Ponatis člankov z navedbo avtorja je dovoljen samo s pisnim soglasjem uredništva.

Fotografija na ovitku:

Zadnja stran pisma z nalepko za 2 liri (glej stran 7)

Prelom in tisk:

www.grafis.si

marec 2011

Naklada:

1200 izvodov

Naslov uredništva:

Filatelistična zveza Slovenije

p. p. 1584

1001 Ljubljana

<http://www.fzs.si>

ISSN 1408-0303

Cena: 2 EUR, za tujino 3 EUR

Glasilo prejemajo člani FZS brezplačno.

NOVA FILATELIJA

GLASILO FILATELISTIČNE ZVEZE SLOVENIJE

LETNIK XXVII

ŠTEVILKA 1/2011

Beseda urednika

Pred vami je nova številka, to je dejstvo, dejstvo pa je tudi, da naklada našega glasila pada. Pada zato, ker nas je vse manj, tako posameznih članov, kot društev, ki so člani FZS. Da so za to različni razlogi, vemo, nekoliko pa je presenetil razlog, zakaj je z lanskim letom prenehalo z delom Filatelistično društvo Sevnica. Kot je zapisano v obvestilu o tem, se kljub velikemu številu zbiralcev na tem območju za članstvo v društvu v zadnjih letih ni ogrelo več kot pet filatelistov. Podatek o naročnikih na znamke pri Pošti Slovenije pove, da je naročnikov devetkrat toliko, kot je zbiralcev, vključenih v FZS. Kaj torej storiti, da bi zbiralce privabili v društvo? Na to vprašanje je zagotovo več odgovorov, pogledjmo jih nekaj.

Pred kratkim je predsednik FD Trbovlje nekje zapisal, da se pri njih obseg članstva že nekaj časa ne spreminja. Ker vemo, da marsikje pada, je treba pogledati, kaj se dogaja v tem društvu. Prva stvar, ki jo ugotovimo, je njihova aktivnost. Meddruštvena razstava FIMERA in mladinska razstava FIRAMLA sta postali stalnica v slovenskem filatelističnem prostoru, lani so z žalskimi kolegi pripravili še posebno razstavo, ki je pri nas novost, vsako leto pripravijo kakšno priložnostno izdajo, PPŽ, srečanje in še kaj. Očitno je aktivnost tista, ki marsikoga pritegne. Če se sprehodite po spletnih straneh, boste ugotovili, da mnogo društva za svoje člane prirejajo različna strokovna predavanja, tombole, strokovne ekskurzije z ogledi razstav in še kaj. Jasno je, da se v teh društvih dogaja še kaj več, kot je izposoja katalogov in krožna menjava (v slednjo je pri nas vključenih le nekaj društev) in potem društva nimajo problemov s številom članov.

V Mariboru smo letos začeli s strokovnimi predavanji. Prvo je imelo naslov *Kako narediti tekmovalni eksponat*. Pripraviti svojo filatelistično zbirko za razstavo je gotovo nadgradnja zbiranja, ki potegne s seboj več druženja s kolegi, več skupnih aktivnosti. Razstavljanje je dejavnost, ki pospeši zanimanje za filatelijo, saj mnogi ne vedo, kaj bi z zbranim gradivom naj sploh počeli. Poleg tega pospešuje zanimanje za društva in dogajanje v njih. Drugo predavanje bo o maksimum kartah, izdelkih, ki si jih lahko pripravi vsak zbiralec sam, le vedeti mora, kako. Za naprej se bomo še dogovorili s pomočjo majhne ankete in verjamemo, da bodo ta in podobne aktivnosti povečale zanimanje za članstvo v društvu.

In še odgovor na vprašanje, kje dobiti nekoga, ki bo taka predavanja pripravil, če ga v društvu ni. Kadar koli se lahko obrnete name ali na koga drugega od članov uprave FZS.

Akcija gre naprej!

V novembru in decembru 2010 smo vneto zbirali izjave o namenitvi dela dohodnine Filatelistični zvezi. Pri tem se je izkazalo, da so nekateri že leta zavezani drugim organizacijam upravičenkam. Vendar smo uspeli zbrati kakih 200 izjav; uspeh bomo spoznali proti koncu leta, ko bo DURS zbrana sredstva nakazal na naš račun. Vendar – akcija se nadaljuje! Člane pozivam, da obrazce, ki so bili objavljeni v NF 4/10 ali tiste, ki so na razpolago na spletni strani www.fzs.si, še naprej uporabljajo za pridobivanje novih darovalcev. Izkoristiti stik in vprašati, pač ni tako breme, in beseda ni konj. Poznalo pa se bo v letu 2012.

Da bo leto 2012 filatelistično bogato je jasno že sedaj; na veliko mednarodno filatelistično razstavo Maribofila 2012 se pripravljamo že letos. Organizacijski odbor se sestaja, naloge so začrtane. Predsednik organizacijskega odbora Bojan Bračič je poslal vabila za udeležbo in poziv za imenovanje nacionalnih komisarjev 18 nacionalnim zvezam že decembra 2010 in prva imenovanja že prihajajo; opravil je že prvi sestanek pri organizacijskem odboru EPK 2012, saj se projekt Maribofila 2012 popolnoma pokriva s programom prireditev in cilji

Maribora - evropske prestolnice kulture.

Delegati društev se bodo 21. maja sestali na letni skupščini FZS, pregledali in potrdili bodo poročilo o delovanju Zveze v letu 2010 vključno z zaključnim računom ter obravnavali program dela za tekoče leto. Eno osrednjih vprašanj je položaj in razvojne možnosti filatelije na Slovenskem. (Opomba: naslednje leto je volilna skupščina).

Do konca maja so se in se še bodo naši razstavljalci predstavili na treh mednarodnih razstavah – februarja na Indipexu v New Delhiju (vsi slovenski udeleženci so dobili pozlačene medalje), aprila na Hunfili v Balatonfűredu in Alpe Jadranu razstavi v Opatiji. Letošnji maj bo ponovno trboveljski – dvoletnici FIMERA in FIRAMLA pričakujeta novorojene zbirke, ki še niso videle mednarodnih razstav. Zelo pomemben je trenutek prvega stika s filatelistično javnostjo. 5Okno, ki bo konec oktobra v Kranju pozdravilo razstavljalce iz desetih držav, zgleda še daleč, a priprave so v teku. A tudi društvena dejavnost ne čaka na maj; vrstijo se menjalni sestanki in zbiralci izpopolnjujemo svoje zbirke.

Igor Pirc, predsednik FZS

Nova zlata medalja – nov član FD Ljubljana in FZS

Na svetovni razstavi v Lizboni je oktobra 2010 prejel zlato medaljo znani nizozemski filatelist, zbiralec, raziskovalec, razstavljaev, publicist, filatelistični funkcionar ter nacionalni in regionalni sodnik za tradicionalno filatelijo, poštno zgodovino, literaturo, kolke, odprti razred, aero in astro filatelijo ter poštne celine, gospod Henk Buitenkamp.

Nič posebnega, boste rekli, saj so v Lizboni razdelili veliko množico zlatih medalj, celo velikih zlatih medalj. Vendar je treba poudariti, dr. Henk Buitenkamp je zlato medaljo prejel za eksponat na 128 listih z naslovom Postal Rates and Frankings of Slovenia, Croatia and Bosnia-Hercegovina 1918-1921. To je že tretja zlata zbirka nove dobe, katere jedro krasijo naši verigarji (eno od prvih

dveh zlatih je prav tako priboril Henk, drugo pa Danec Per Friis Mortensen, član FD Maribor). V nagrajeni zbirki je dr. Buitenkamp prikazal poštno tarife na nov, svež način in za to prejel še častno nagrado razstave.

Dr. Henku Buitenkampu za zlato odličje iskreno čestitamo, veseli in ponosni pa smo tudi, da se je včlanil v Filatelistično društvo Ljubljana in s tem v FZS.

Opomba: Ker je uvodna predstavitev dr. Buitenkampa le rezime njegovega raznolikega udejstvovanja v svetu filateliji, bo več o njem objavljeno v XXI. zborniku FD Ljubljana.

Igor Pirc

Dr. Henk Buitenkamp pred svojim zlatim eksponatom (Portugal 2010)

Veselko Guštin

Doplačilni znamki za 1 in 2 liri PNOO za Trst

Po osvoboditvi Trsta in Slovenskega Primorja 1. maja 1945, je bila ena od osnovnih nalog PNOO-ja (Pokrajinskega narodno-osvobodilnega odbora) organizirati javne službe, tako tudi poštno službo. Direkcija italijanskih pošt za Julijsko Krajino je bila v Trstu v samem centru mesta v drugem nadstropju poštnega poslopja. Direktor Vincenzo Greco je lahko ostal na svojem službenem mestu, vendar so mu za pomočnika postavili Slovenca Josipa Ferlugo. Italijanske znamke se niso smele več uporabljati, novih ali pretiskanih znamk pa še ni bilo, zato se je poštšina plačevala v gotovini. Za označbo, da je poštšina bila plačana, so uporabljali italijanski žig R.P. Pagato (Regie Poste Pagato - Kraljeve pošte, plačano), v ovalnem krogu, ali pa njegova »izklesanca« P. Pagato oziroma Pagato ali pa so kar z roko pripisali, da je poštšina bila plačna in koliko.[1]

Ko se je takoj po osvoboditvi Slovenskega primorja in Trsta pričel diplomatski boj za priključitev tega ozemlja k Jugoslaviji, je PNOO za Slovensko primorje in Trst vprege vse svoje sile v delo, zaradi katerega je bil ustanovljen že v času vojne. Spoprijel se je z nalogo vzpostaviti in organizirati narodnoosvobodilne odbore, ljudska sodišča, narodno zaščito, razne javne službe, prehrano prebivalstva, poskrbeti je moral za delovne gospodarskih, trgovskih, obrtniških in industrijskih objektov, zdravstvenih ustanov, bančnih zavodov, obnoviti šolstvo itd. V majskih in junijskih dneh do podpisa beograjskega sporazuma 12. junija 1945, ko je imel PNOO oblastno funkcijo, sta se njegova široka dejavnost in vpliv odražala povsod tudi po prihodu zaveznikov, ko je upravo cone A prevzela zavezniška vojaška uprava (ZVU) in po umiku jugoslovanskih enot, njegove prisotnosti ni bilo mogoče zanemariti vse do ukinitve PNOO februarja 1947. Med arhivskim gradivom PNOO sem izbral eno od dejavnosti tega organa, ki je bila v veljavi zelo kratek čas, ni pa zato nič manj zanimiva in je značilna za čas takoj po osvoboditvi v Slovenskem primorju in Trstu.

Pri tajništvu PNOO se hrani odlok, ki potrjuje, da se je 4. junija 1945 ustanovil oddelek za pošto, telegraf in telefon, ki je bil kompetenten za vse zadeve pošte, telegrafa in telefona v Slovenskem primorju. Za načelnika je bil imenovan Milan Lenassi. Odlok sta podpisala predsednik PNOO France Bevč in tajnik dr. Bogdan Breclj. Oddelek za pošto, telegraf in telefon je bil v okviru odseka za zveze in je med drugim skrbel tudi za izdajo znamk. Tako se leta 1945, takoj po osvoboditvi, pojavi znamka za 1 liro, oblikovana precej izvorno.

Slika 1: Nalepka za 1 Liro, ki jo je izdal PNOO za Trst, leta 1945.

Kot je razvidno iz Slike 1, je na beli podlagi narisana v krogu modra zvezda, v sredini je moder avto, zgoraj piše s tiskanimi črkami Odsek za zveze in spodaj pri PNOO Trst Lir 1. Na znamko za 1 in 2 liri je opozoril že Branko Marušič v Primorskem dnevniku leta 1967, ko je predstavil knjigo dr. Franca Juriševiča Primorska pošta skozi zgodovino, kjer pravi, da je v obdobju takoj po osvoboditvi odsek za zveze pri PNOO izdal dve znamki in da sta bili internega značaja pri PNOO v Trstu. Primerek znamke za 1 liro imajo zabeležen tudi pri Centro del Collezionismo v Miljah. Zapis govori o pismu z glavo PNOO, ki je bilo iz Postojne poslano v Ajdovščino. Na zadnji strani tega pisma je bila nalepljena opisana znamka. Datum prihoda pisma v Ajdovščino je 11. junij 1946. Uporaba znamke je nepravilna, ugotavljajo tržaški strokovnjaki (zunaj tržaškega teritorija, eno leto po izdaji in le na hrbtni strani). Je pa značilno to, da jo je uporabil isti odsek, ki jo je izdal oziroma je nasledil tržaškega, ko so jugoslovanske čete odšle iz Trsta. Znamka za dve liri, ki se je našla med gradivom tajništva PNOO, je prav tako na hrbtni strani pisma, ki je

bilo poslano tajništvu PNOO v Trstu, torej na tržaškem teritoriju.

Pa pogledjmo še usodo oddelka za pošto, telegraf in telefon pri PNOO. Prostore je imel v drugem nadstropju poslopja Direkcije pošte, telegrafa in telefona v Trstu od 4. junija 1945 pa do 25. julija 1945, ko so prišli okoli 11. ure dopoldan trije zavezniški oficirji in ukazali uslužbencem, naj takoj zapustijo prostore. Uradnikom je prepovedal (zavezniški oficir), da bi odnesli svoje spise, listine, arhiv, pisarniške stvari, žig ter svoje zasebne stvari. [2]

Kot zbiralec poštne zgodovine moram reči, da sem doslej videl na ovojnici samo primerek na sliki 3. Prodajalec iz Ljubljane pa mi je pokazal svoj članek, kjer so bile kopije več ovojnic. Kot vidimo je "znamka" nalepljena na zadnji strani, ni žigosana in je poslana z ovojnico iz PNOO v Trstu. Torej lahko trdim, da je pravilno uporabljen samo primerek, ki je na službenih ovojnicah PNOO ali od ljudi, ki so delali na PNOO za Trst. Iz drugih ovojnic gospe S. A. še zveemo, da je bilo tajništvo PNOO v Via Carducci 6 v Trstu. Gospa pa je stanovala na raznih naslovih: Via Beccaria 7,

Slika 2: Sprednja stran pisma, ki ga ja S. A. poslala iz Trsta po kurirju v Ljubljano in od tu 16. XI. 1945 v Maribor po redni pošti.

Slika 3 (na naslovnici). Zadnja stran pisma z nalepko za 2 Liri, ki je bilo iz Trsta poslano v Postojno in od tu 1. 8. 1946 v Maribor. Pismi je poslala S. A., za katero vemo, da je delala v Tajništvu PNOO v Trstu.

NATIS TE STRANI JE Z DONACIJO OMOGOČIL PETER SUHADOLC

pozneje pa v Via Ruggerio Manna 29/II.

Doslej znani primerki za dve liri so bili vedno nalepljeni na zadnji strani ovojnice in niso bili žigosani. Tak način uporabe je bil zaznan še septembra 1946, ko so bile redne znamke Slovenskega Primorja že zdavnaj v uporabi in na sprednji strani ovojnice tudi pravilno žigosane. Tako z gotovostjo lahko trdimo, da sta to bili zgolj nalepki (it. chiudi lettere, zapiralke pisma), ki sta se uporabljali za interno oziroma službeno pošto. Prav tako lahko sklepamo, da je bila to nalepka, saj bi izkupiček naj šel v korist vojnim oškodovancem. S podobnim namenom je PNOO izdal odlok o pretisku zaseženih znamk RSI z napisom v treh vrstah Trst-Trieste/ 1.V.1945 /peterokraka zvezda v sredini. Pretiskanih je bilo 11 vrednosti od 0,20 centa do 20 lir, z

dodatkom od 1 lire do 20 lir, ki je šel v korist partizanskim sirotam. Domnevamo lahko tudi, da so s temi nalepkami plačevali uslugo kurirjem, ki so pošto – mimo zavezniške cenzure – dostavljali neposredno v cono B, v Postojno ali celo v Ljubljano, od koder je po običajni pošti potovala naprej po Jugoslaviji.

Literatura:

[1] Branko Morenčič, Pošte, poštni promet in znamke v Slovenskem Primorju od leta 1945 do 1954 v Veselko Guštin, Branko Morenčič, Poštna zgodovina in filatelija na Primorskem, Koper 1997

[2] Metka Gombač, Telegraf in telefon pri PNOO za Slovensko Primorje in Trst, Kronika, Časopis za slovensko krajevno zgodovino, št. 3, let. 34/1986.

Boštjan Petauer

Prva izdaja znamk Bosne in Hercegovine

Po sklepu Berlinskega kongresa 13. julija 1878 je Avstro-ogrška do konca avgusta istega leta zasedla Bosno in Hercegovino, ki je bila pod turško oblastjo od leta 1463, ko jo je zasedel sultan Mohamed II. Kmalu po zasedbi dežele, ki je do aneksije leta 1908 formalno sicer še pripadala Turčiji, so stekle priprave na izdajo lastnih znamk.

Prve znamke, z motivom orla v okvirju in z vrednostjo v ovalu poševno na levi in desni strani zgoraj, so izšle leta 1879. Znamke za 1, 2, 3, 5, 10, 15 (v dveh tipih) in 25 krajcarjev (kr) so bile natisnjene v tehniki kamnotiska. V tej tehniki so bile tiskane vse do leta 1893, ko je kot predzadnja izšla vrednota za 20 kr oziroma leta 1894, ko je izšla vrednota za ½ kr. Kasneje so znamke z istim motivom izšle v tehniki knjigotiska. Po valutni reformi v celi Avstro-ogrski (1. januarja 1900), ko so goldinarje in krajcarje zamenjale krone in hellerji (vi-

narji), so tudi znamke, še vedno z istim motivom, izšle v tej novi valuti.

Slika 1 prikazuje popolno serijo znamk prve izdaje; vse znamke so zobčane 10 ½. Znamke so iz avtorjeve zbirke, kar velja tudi za ves ostali prikazani filatelistični material.

Slika 2 prikazuje oba tipa znamke za 15 kr. Razlikujeta se po debelini številke 15, zlasti enojke. Ta je pri prvem tipu debelejša in s krajšim repom kot pri tipu 2, kjer je tanjša, rep pa pod ostrejšim kotom.

Predmet tega sestavka je zgolj prva izdaja, saj je za filatelistično obravnavo iz vrste razlogov najzanimivejša; o ostalih bo beseda stekla morda kdaj drugič.

Pri prvi izdaji imamo pri večini vrednot lepo paleto barv, zobčanji in posebnosti. Večino teh »filatelističnih« spremljivk bomo prikazali v nadaljevanju.

Razlikovanje posameznih izdaj

Znamke v krajcarjih so bile tiskane v treh izdajah ali ploščah: ena v kamnotisku in dve v knjigotisku. V prvi (kamnotisku) in drugi plošči (knjigotisku) so bile tiskane vse vrednote, v tretji, prav tako v knjigotisku, pa le vrednota za 5 krajcarjev. Strokovna literatura omenja več razlik med ploščami.

Nasploh velja, da so znamke v kamnotisku lepše izdelane, detajli pa bolj vidni kot na znamkah v knjigotisku. Ta ugotovitev seveda ne velja zgolj za obravnavano izdajo; lep dokaz za predhodno ugotovitev so iste vrednote Verigarjev, tiskane v obeh tiskarskih tehnikah.

Iz prakse lahko povem, da je plošče najlažje razlikovati na naslednji način:

- prva plošča ima v grbu desno tri bele poševne orličice, v katerih ni nobenih črt,
- druga plošča ima v spodnjem (in včasih tudi delno v predzadnjem orliču) poševno črto v barvi znamke,

- tretja plošča pa ima kot prva bele orličice, se pa rep orla ne dotika spodnje tanjše ovalne črte kot pri prvih dveh.

Zgoraj zapisano velja za vse vrednote, razen za 1/2 krajcarja in 3 krajcarje v – redki – »flaschengruen« (dobesedno stekleničasto zeleni) barvi. Tu so razlike v položaju pik (proste ali spojene) v zarezu levega (pri prvi oziroma desnega okvira) grba pri drugi znamki.

Znamke druge plošče so bile zobčane le 10 1/2, 11 1/2 (te so najredkejše) ter 12 1/2, precej manj je tudi znak z mešanimi zobčanji in še ta se v glavnem še redkeje vidijo kot pri prvi plošči. Prav

tako je pri znamkah druge plošče pri posameznih vrednotah bistveno manj barv oz njihovih odtenkov kot pri znamkah prve plošče oziroma jih skoraj ni.

Vse tri plošče, ki sledijo od leve proti desni, prikazuje slika 3, vse znamke pa so zobčane 10 1/2.

Razlikovanje znamk v valuti krajcar in vinar je precej enostavnejše: pri prvih so vrednote zgoraj, pri drugih pa spodaj.

Eseji, poskusni tiski, novotiski

Esej obstoja samo eden in sicer znamke za 5 kr v črni barvi na belem papirju.

Obstajajo poskusni tiski vseh vrednot, razen za ½ kr in 20 kr (ti dve vrednoti sta bili kot že omenjeno, izdani kasneje) v barvah, podobnih originalnim, na tankem belem papirju. Za vse omenjene primerke velja, da so zelo redki. Novotiski prve izdaje ne obstajajo (obstajajo pa pri drugi).

Barve

Skoraj vse vrednote (izjema je vrednota za ½ kr) te izdaje obstajajo v več barvah, oziroma odtenkih, ki včasih prehajajo iz enega v drugega, najlepši pa so pri zadnji vrednoti za 25 kr.

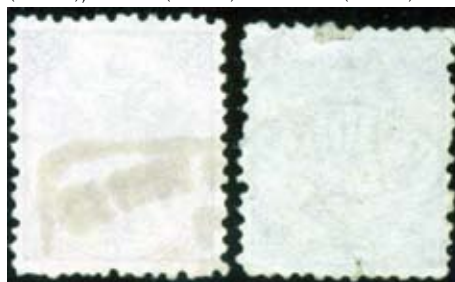
Slika 4 prikazuje nekaj lepih primerkov raznih barv in odtenkov, med njimi vse tri za 20 Kr (najredkejša nežigosana vrednota) ter večino poznanih pri 25 kr.

Zobčanje

Ta izdaja je zelo bogata z zobčanj in njihovimi posebnostmi, pri čemer vse vrednosti, razen ½ kr (tu barvnih odtenkov ni), obstajajo v večini ali barv in odtenkov v skoraj vseh zobčanjih.

V literaturi in specialnih katalogih je znanih 11 različnih zobčanj (vsa so linijska), ki jih navajamo (skupaj z letnicami, ko se je posamezno zobčanje prvič pojavilo v uporabi):

12 (nepravilno, 1879), 12 ½ ali 12 ¾ (1879), 12 (1879), 12-12 ¾ (vijugasto ali cik-cak, 1880), 13 ¾ (1883), 12 ½ (1884), 13 ½ (1885), 11 (1869), 9 ¼ (1890), 10 ½ (1890) in 11 ½ (1890).

Od omenjenih zobčanj sta zlasti zanimivi nepravilno in vijugasto; slednje je posledica uporabe pokvarjenega stro-

ja za zobčanje. Primerke obeh zobčanj prikazuje slika 5, zaradi boljše vidljivosti s hrbtni strani.

Znamka za 1/2 kr obstoja le v treh zobčanjih, tista za 20 kr pa le v (zadnjih) dveh.

Samo dve vrednoti sta zobčani 9 1/4 in sicer za 5 kr in 10 kr. Slika 6 prikazuje obe vrednoti, pri čemer je nežigosana za 5 kr v tem zobčanju najredkejša vrednota obravnavane izdaje (žigosana je pogostejša). Znamka za 10 kr, ki je tudi dokaj redka, je znana le žigosana, saj je bila majhna naklada teh znamk v celoti porabljena.

Poleg omenjenih zobčanj so poznana tudi druga, pri čemer so razlike včasih le četrt zobca. Pri tej izdaji je poznanih kar 37 mešanih zobčanj; vse vrednote seveda niso zobčane v vseh omenjenih kombinacijah. Vrednota za 20 kr v mešanih zobčanjih ni poznana, iz česar je možno sklepati, da ob koncu izdavanja obravnavanih znamk znamke niso bile zobčane na ta način. Skoraj vse mešano zobčane znamke so poznane le žigosane (izjema je le znamka za 1/2 kr, ki nežigosana obstoja v dveh mešanih zobčanjih, ki pa tudi nista prav pogosti),

nekatero so zelo redke, druge pogostejše. Praviloma so redkejše tiste znamke, kjer je razlika v zobčanjih večja, ampak tudi to pravilo ima nekaj izjem. Zelo redko se kdaj pojavi kakšna nežigosana, pa še to le posamezna.

Nekaj redkejših znamk v mešanih zobčanjih, tako nežigosanih kot žigosanih, prikazuje slika 7, pri čemer zadnja

znamka v spodnji vrsti ni omenjena v literaturi.

Poleg omenjenih mešanih zobčanj obstajajo tudi druga, ki naj bi po navedbah v literaturi največkrat bila ponarejena; avtorju tega prispevka ponaredki niso poznani.

Vodni znak

Enkrat v poli z 200 znamkami, kar predstavlja dve prodajni poli, se pojavlja vodoravno vodni znak in sicer do leta 1883 v obliki zapisa BRIEF-MARKEN, nato pa zapisa ZEITUNGS-MARKEN. Glede na to, da je samo nekaj znamk v poli s celo črko vodnega znaka ali pa samo njenim delom, so te znamke precej redkejše kot pa tiste brez njega.

Slika 8 prikazuje znamke s celo črko

vodnega znaka, ki je na nekaterih primerkih viden bolj, drugje manj.

Napake v tisku

V Ferchenbauerjevem priročniku je prikazanih 63 napak v tisku, največ jih je pri vrednotah za 5 in 10 kr. Pri vrednoti za 20 kr sta poznani le dve; isto velja za vrednoto za 25 kr. Na znamki za 1/2 kr ni tipičnih napak. Nekatere od teh napak so bolj redke, druge pogostejše. Poleg navedenih obstajajo tudi druge, prav tako pa njihovi popravki oziroma retuše.

Slika 9 prikazuje dve posebnosti in sicer barvno črto v zastavici desne številke 5 ter eno od obeh tipičnih napak na znamki za 20 kr, kjer je srednji orlič v grbu komaj viden.

Ostale posebnosti

Poznani so dvojni tiski, pari znamk brez vmesnega zobčanja kakor tudi gube v papirju. Vse te posebnosti so redke ali zelo redke.

Neizdana vrednota

Vrednota za 1kr je bila natisnjena tudi v lila sivi barvi. Poznanih je več zobčanj, pa tudi manjših odtenkov. V skladu z navedbami v literaturi zaradi možnosti zamenjave z znamko za 25 kr (glede na to, da gre kljub vsemu za dokaj različne barve, ni jasno od kod ta bojazen) niso prišle v prodajo in so bile razvrednotene z modro barvo. Nekaj znamk je temu razvrednotenju ušlo in

so redke. Slika 10 prikazuje obe omejnjeni varianti; levo je za primerjavo tudi izdana znamka v sivi barvi (tudi tu je več odtenkov).

Pisma

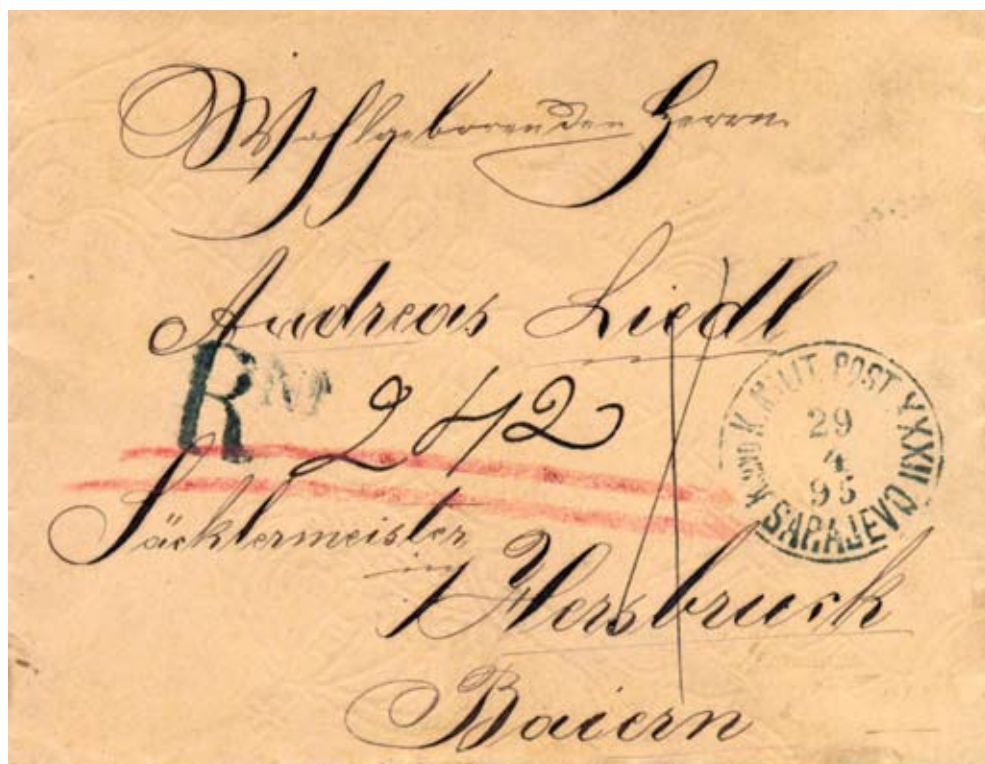
Zbiranje pisem z obravnavami znamkami je precej priljubljeno. To velja zlasti za tujino, kjer se na sploh precej bolj zbirajo pisma kot pri nas. Pisma namreč povedo precej več kot samo znamke – o destinacijah, poštnih tarifah, žigih, poštnih poteh itd.

Je pa res, da so pisma, zlasti tista z višjimi frankaturami in pa taka z večbarvnimi precej redka in posledično draga. Najpogostejša so pisma, frankirana z znamko za 5 kr, ki je bila notranja tarifa ves čas uporabe prve izdaje bosansko-hercegovskih znamk (od 1. 11. 1886 dalje za medkrajevni promet; znotraj posameznega kraja je bila tega dne znižana na 3 kr).

Nekaj zanimivih pisem je prikazanih na naslednjih slikah. Vsa prikazana pisma, razen zadnjega, so frankirana v skladu z veljavno tarifo in imajo dohodne žige, zopet z izjemo pisma na sliki 12.

Slika 11 prikazuje priporočeno pismo iz Gračanice v Sarajevo, poslano 2. 8. 1892, frankirano s 15 kr znamko (5 kr poština + 10 priporočnina).

Slika 12 prikazuje priporočeno pismo iz Sarajeva v Hersbruck na Bavarskem, poslano 29. 4. 1895, prav tako frankirano z znamko za 15 kr (5 kr poštnina + 10 priporočnina). Od 1. 1. 1892 so namreč v prometu z Nemčijo (Nemški Reich, Bavarska in Württemberg) veljale iste tarife kot v notranjem prometu. Znamka se nahaja na hrbtni strani, prikazuje pa jo slika 12a.

Slika 13 prikazuje priporočeno pismo 2. masne stopnje iz Mostarja v Sarajevo, frankirano z znamko za 20 kr (10 kr poštnina + 10 kr priporočnina).

Slika 14 prikazuje pismo – celino z dodanimi znamkami, poslano 15. 11. 1890 iz Dolnje Tuzle v Bremen. Frankatura znaša 9 kr (namesto 10 kr, se pravi en krajcar premalo). Takrat je namreč za pisma v Nemčijo še veljala mednarodna tarifa, kljub temu pa pismo ob prihodu ni bilo portirano.

Zaključek

V tem prispevku smo predstavili glavne zanimivosti prve bosansko-hercegovaške izdaje. Vsem, ki bi o njej želeli zvedeti kaj več, toplo priporočam Ferchenbauerjev priročnik (naveden v spisku literature), ki smo ga podrobneje že predstavili v naši reviji (glej NF 1/2009) in sicer njegov četrti del. Kompletan priročnik (posameznih delov ni mogoče kupiti) sicer nekaj stane, se pa tistim, ki se nameravajo resneje posvetiti obravnavani izdaji pa tudi ostalim področjem, ki jih obravnava, njegova nabava lahko kaj hitro izplača.

Posebna vrednost tega priročnika je v tem, da vsebuje poleg množice informacij in cen tudi kompletan nabor dovolj realistično prikazanih barv vseh znamk prve (pa tudi ostalih) izdaje BiH, fotografije znamk s praktično vsemi posebnostmi, pa tudi redke in celo unikatne primerke večjih blokov oziroma delov pol znamk in potovanih pisem, z redkimi frankaturami in destinacijami.

In komu priporočamo, da se začne ukvarjati s temi znamkami? Vsekakor vsakomur, ki bi rad kaj več, kot samo zlagal »sličice« v album, ampak je pri-

pravljen znamke ne samo zbirati, pač pa tudi proučevati. Po drugi strani pa obravnavana izdaja zopet ni tako zapletena kot na primer prve slovenske znamke Verigarji, kjer je potrebnega precej znanja in izkušenj za uspešen »spopad« z njimi.

Vsekakor priporočam začeti z žigovanimi znamkami te izdaje, ki jih je lažje dobiti kot nežigosane, pa še precej cenejše so, da o pismih raje ne govorim. Tako je mogoče sestaviti že kar solidno osnovno, pa tudi delno specializirano zbirko za znesek, ki kljub krizi ne bo pretirano obremenil večine filatelističnih žepov.

Literatura in viri

1. Ferchenbauer U: Handbuch und Spezialkatalog, Band IV, Ungarn 1867, Oesterreichische Post im Ausland, Wien 2008, Selbstverlag,
2. Michel Oesterreich Spezialkatalog, Schwanneberger Verlag GmbH, Muenchen 2003 (in novejši),
3. Austria Netto katalog, »Austria«, Wien 1998 (in novejši),
4. Lastna zbirka

Bojan Bračič Ponarejeni pretiski

Dražbena hiša SFK iz Beograda je na nekaj zadnjih dražbah ponudila »posebnosti« pri znamkah Mariborskega provizorija. Ponujene znamke so vselej našle kupca, ki je za te izdelke plačal vsaj dvojno začetno ceno. Čeprav že nekaj časa proučujem te znamke in me take posebnosti seveda zanimajo, se za ponujene na dražbi nisem potegoval, ker sem prepričan, da gre za izdelke sodobne tehnologije. Zakaj?

Ob koncu druge svetovne vojne so na območju današnje Slovenije obstajali štiri poštne sistemi. V Ljubljanski pokrajini, ki so jo po kapitulaciji Italije zasedli Nemci, je ostal v veljavi sistem, ki so ga postavili Italijani. Zaradi nezaupanja v ta sistem so za službeno pošto postavili svojega, ki se je imenoval Alpen Adria Dienst Post. Na območjih Gorenjske, Koroške in Štajerske, ki so bile vključene direktno v Reich, je veljal nemški poštni sistem, v Prekmurju, ki so ga okupirali Madžari, pa madžarski. Tako stanje je obstajalo do 9. maja 1945, ko so osvobodilne partizanske enote prišle v Ljubljano in velja za zadnji dan vojne na tleh Slovenije.

Dan pozneje je prišla iz Ajdovščine Narodna vlada, izvršni organ Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta, in že 11. maja je Poštna direkcija za Ljubljano izdala okrožnico 1a, s katero je ukinila ves zasebni poštni, brzjavni in telefonski promet. Odprtje zasebnega pisemskega prometa je bilo spet dovoljeno od 7. junija 1945. Ker so bile vse ob koncu vojne veljavne znamke takoj umaknjene iz poštne prometa, je minister za finance odredil pretisk poštne znamke, ki so bile vrnjene iz pošt takoj po osvoboditvi. (Več o tem: B. Bračič, Poštne v Sloveniji po koncu druge svetovne vojne, NF 4/2007, str. 7 do 16).

Za uporabo v Ljubljanski pokrajini so pretiskali za to območje izdane znam-

ke, za uporabo v Prekmurju madžarske znamke, za uporabo na Gorenjskem, Koroškem in Štajerskem pa nemške redne znamke z likom Hitlerja. Slednje so med zbiralci znane tudi pod imenom Mariborski provizorij. Daljši zapis o teh znamkah pripravljam za eno od naslednjih števil NF.

Kot sem napisal, Mariborski provizorij že nekaj časa proučujem. Poleg uradnih dokumentov (odlokov in okrožnic) obstajajo o teh znamkah zapisi nekaj znanih filatelističnih strokovnjakov iz preteklega obdobja. O njih so pisali Julij Bar v reviji Znamka št. 8-9 (avgust-september 1945), Joža Kovač v Novi filateliji 5/1 (januar 1946) in dr. Anton Lavrič v Novi filateliji 10/1950 in 1/1951. Slednji opisuje nastanek teh znamk najbolj temeljito, saj so mu na Direkciji PTT v Ljubljani omogočili vpogled v kopije zapisnikov komisije za pretisk (originalni zapisniki so bili poslani v Beograd) in druge ustrezne podatke. Lavrič v svojem članku navaja količine pretiskanih znamk. Te se ujemajo s številkami, ki sta jih pet let prej navedla Bar in Kovač, piše pa tudi o makulaturi, nastali pri pretisku, pri kateri posebej omenja le 13.767 znamk za 25 pfenigov z dvojnimi pretiskom. Makulatura je bila vrnjena komisiji za pretisk. Kaj je ta z njo naredila takrat, ni bilo znano, Lavrič pa ugotavlja, da se znamke iz makulature na filatelističnem trgu niso pojavile. Dvojni

pretisk omenja tudi Bar v Novi filateliji 5/1 (januar 1946). V članku Posebnosti tiska pri provizornih izdajah za Slovenijo z dne 9. maja 1945 piše, do so dvojni pretiski poznani le pri treh znamkah izdaje za Maribor, pri vrednotah za 12, 25 in 80 pfenigov, vendar so zelo redki. Sklepa, da je bil dvojni tisk narejen na največ po eni poli omenjenih znamk. Narobe obrnjene pretiske omenja samo pri znamki za 1,25 lire izdaje za Ljubljansko pokrajino, piše pa tudi o odtisih na gumirani strani znamk (abklatch), ki so znani pri osmih vrednotah izdaje za Maribor (ne omenja katerih) in štirih vrednotah izdaje za Mursko Soboto. V nobeni od tedanjih filatelističnih revij, Novi filateliji (izhajala do avgusta 1946) in Znamki (izhajala do maja 1946), nisem zasledil dodatnih poročil o napakah na znamkah Mariborskega provizorija.

Čeprav je možno, da se je po petdesetih letih odkrilo še kaj, nekoliko presečneča ponudba različnih »posebnosti« te izdaje v razmeroma kratkem času. Osnovne znamke niso posebej visoko ovrednotene, saj Slovenika 2011 ceni celotno serijo 18 znamk na 24 evrov, Michel 2010 / 3 pa na 50 evrov. Slovenika govori tudi o dvojnem in

obrnjenem pretisku ter abklatschu, vendar ne pove, pri katerih vrednotah bi te posebnosti naj obstajale.

Na zadnjih dražbah so bile ponujene znamke Mariborskega provizorija za 1, 6, 10 in 12 pfenigov z obrnjenim pretiskom in parčki z eno pretiskano in eno nepretiskano znamko. O slednji kombinaciji do sedaj ni bilo slišati.

Pretiski so bili pred 66 leti narejeni v knjigotisku. To je visoki tisk, pri katerem se barva na papir prenaša iz enotne (zvezne) površine klišēja. Pri današnjih računalniških tehnikah, pa nastane slika z rastrom iz bolj ali manj goste množice točk. To dejstvo lahko izkoristimo pri ugotavljanju, s kako tiskarsko tehniko (in s tem kdaj) so bili narejeni pretiski.

Originalni pretisk

Na močno povečanih slikah je prikaz znamk, ki je bil narejen s pomočjo digitalnega kopiranja z gostoto 2400 dpi, ki omogoča ustrezno povečavo. Lepo je vidna razlika med zveznim in točkastim nanosom barve. Znamko lahko na licu

mesta preverimo z močnejšim povečevalnim steklom, ki pa mora imeti vsaj dvajsetkratno povečavo. Navdušenci nad Mariborskim provizorijem, jasno je, kaj vam je storiti, če ne želite imeti v zbirki izdelkov sodobne tehnologije namesto originalnih znamk iz naše zgodovine.

Še to. Na pripombo o sumljivosti omenjenih znamk mi je lastnik dražbene hiše odgovoril samo: »To vse prihaja iz Slovenije«.

Ponaredek

NATIS TE STRANI JE Z DONACIJO OMOGOČILO FD TRBOVJE

Veselko Guštin Zgodba o pismu.

Že od nekdaj me je veliko bolj privlačila poštna zgodovina, kot pa drugi filatelistični razredi. Pismo, dopisnica ali stara razglednica, ki jo dobiš v roke, lahko skriva nepopisno število skrivnosti. Naloga nas filatelistov je, da jih odkrijemo.

Najprej vedno pogledam, ali je ovojnica »pristna« ali avtentična; je uporabljen pravi žig, prave znamke in pretiski, je frankirana v pravilni vrednosti. Potem se začnejo druga raziskovanja.

Pismo /na Sliki 1/ sem pred časom kupil na boljšem sejmu v Ljubljani in takoj sem vedel, da bo zanimivo tudi za širši krog zbiralcev. Vidimo, da je šlo iz Bolgarije, natančno iz Lukovita v Ljubljano, Ljubljansko pokrajino,

Italija. Poslano je bilo med 2. svetovno vojno, napisano je v slovenščini, žig priporočenega pisma je v dveh pisavah: LUKOVIT (cirilica) – LOUKOVIT 2. X. 41., masa 10 gr in z zaporedno številko 30. Uporabljene znamke so izšle leta 1940. Od tu naprej se začne potovanje pisma. Najprej je šlo po železniški progi Varna – Sofija: O.O. BULGARIE * VARNA-SOFIA II * 3.X.941. Ker vemo, da je Bolgarija okupirala Makedonijo, je bila najhitrejša pot do Italije preko Make-

donije v Albanijo, ki pa je bila tedaj že pod italijansko upravo. Delno po cesti in delno po železniški tirih je preko Kumanovega, Prilepa, Bitole in Ohrida prispela v Albanijo, v Elbasan: ELBASAN A -7.10.41 17 (uri).

Bojim se, da bi danes potovala veliko dlje, kot takrat v vojnem času. Od tu /Slika 2./ je šla pošiljka v pristanišče Drač in (11 dni) čakala na ladijsko povezavo z Italijo, z Brindisijem: BRINDISI TRANSITI * RACCOMANDATE* 18.10.41. XIX (fašistične ere) 17 (uri). Od tu je potovala na mednarodno cenzurno postajo v Rimu. To potrjuje zalepka in štampiljka: UFFICIO CENSURA POSTALE No.1, za katero pa vemo, da je delovala v Rimu še pred 1. svetov-

no vojno, za veliko število jezikov, tudi slovenskega. Italijanska cenzura je bila opravljena zelo hitro in že naslednji dan je pismo odpotovalo z železnico preko Bolonje: BOLOGNA FERROVIE * RACCOMANDATE * 19.10.41 -- v Trst in naprej v Ljubljano. Kdaj je prispelo v Ljubljano, žal, točno ne vemo, a kak dan pozneje, saj ni dokazov, da bi ga zadrževala še cenzura v Ljubljani.

Iz istega naslova imam še nekaj drugih pisem, a so potovala že nekoliko bolj enostavno, in sicer z vlakom preko Srbije in Hrvaške do Trsta, zatem na cenzuro v Milano in nazaj do Ljubljane. Zadnje pismo, ki je bilo poslano 25.VIII. 1944 je že potovalo z letalom proti Ljubljani in ima že nemško cenzurno zalepko.

Potujoča pošta na ozemlju Kraljevine Jugoslavije od 1918 do 1941

Filatelistična zveza Slovenije sodeluje pri obsežnem projektu obdelave potujoče (ambulančne) pošte v času od ustanovitve Države SHS, Kraljevine SHS in Kraljevine Jugoslavije do njene kapitulacije aprila 1941. Nalogo vodi švicarski zbiralec in raziskovalec Werner Briner ob sodelovanju nekaterih strokovnjakov iz okvira FZS in iz širšega prostora nekdanje skupne države.

Cilj projekta je pripraviti specialni priročnik o potujočih poštah z navedbo poštних poti (železniških, ladijskih), s sistemizacijo vseh tipov uporabljenih poštних žigov v določenem času in prostoru in tudi s slikovnim prikazom vseh poznanih in ohranjenih odtisov na poštних pošiljkah. Pri zagotovitvi pogojev za publiciranje priročnika se bomo povezali tudi z ostalimi nacionalnimi filatelističnimi organizacijami na omenjenem območju.

Ocena je, da je bilo v času med obema vojnama čez 60 različnih tipov ži-

gov, ki v povezavi s poštными potmi pomenijo približno 1.200 različnih žigov v eno in enako število žigov v drugo smer (vlak ali ladje). Nosilec naloge g. Briner zbira vse razpoložljive odtise žigov (digitalne kopije - skene), tudi po več za posamezne relacije, saj se na tak način lahko ugotovi najbolj zgodnjo in najbolj pozno uporabo določenega žiga.

Vse zbiralce, ki imajo v svojih zbirkah potujočo pošto iz omenjenega obdobja, zato pozivamo, da na e-naslov ambulance@fzs.si posredujejo čim več digitalno kopiranih (skeniranih) žigov potujočih pošt iz obdobja od 28. 10. 1918 do 10. 4. 1941 z območju Države SHS, Kraljevine SHS in Kraljevine Jugoslavije. Pri tem še posebej opozarjamo na spiske manjkajočih žigov, ki so objavljeni na spletnih straneh www.fzs.si. Za vse informacije se, prosim, obrnite na Igorja Pirca (ipirc711@gmail.com).

Igor Pirc

Knjižnica dr. Antona Lavriča - novosti zima 2011

Knjižnica bo sedaj, ko je dobila stalno mesto in sta knjižničarja uredila gradivo, resnično zaživela. V pripravi je poslovnik o delu knjižnice, ki ga bomo objavili v naslednji številki Nove filatelije.

Novo gradivo v knjižnici, opisano v preglednici, je v glavnem donacija po pokojnem filatelistu in raziskovalcu Zdenetu Skoku, razen prvih pet naslovov, ki jih je pridobil knjižničar I. Pirc.

Avtor	Naslov	Leto izdaje	Jezik
Štepec dr. Marko	Slovinci + prva svetovna vojna 1914 - 1918; almanah razstave Muzeja novejšje zgodovine Slovenije, več avtorjev	2010	slovenski
Moro I. - Kandus B.	Zlato, naložba živjenja, strokovna monografija	2010	slovenski
F.I.P.	F.I.P. Competition Classes (poljudna predstavitev posameznih tekmovalnih razredov)	2003	angleški
Fresacher Dr. Hadmar	Leitfaden zum Reglement für Traditionelle Philatelie		nemški
Fernandes R., Pérez C.G.	El Scoutismo en la Filatelia Argentina	2011	španski
Stiedl E. Otto - Billig Fritz	S.H.S. 1 Aufdruck-Fälschungen aus Bosnien-Herzegowina und Ungarn-Marken	1937	nemški
Tröndle Ludwig-Brehm B.	Mein Hobby: Briefmarken	1982	nemški
Doberer Kurt Karl	Richtig Briefmarken sammeln	1982	nemški
Márfai Á. - Szép E.	The Postmarks of the Hungarian Post Offices and Postal Agencies (1871 - 1920)	1995	madž/nem(angl)
Bartel - Janežič	Deutsch-Slowenisches Wörterbuch (Nemško-slovenski slovar)	1921	nemško/slovensko
Schwenzfeger Alfred	Lexikon für Briefmarkenfreunde	1981	nemško/slovensko
VDP	Papier, Karton und Papp von A bis Z	1991	nemški
Hamman - Niescher	Kleine Briefmarkenkunde	1973	nemški
Preutenborbeck Paul	Briefmarken und Briefmarkensammeln	1975	nemški
Brumby Martin	Dalmatia (The Austro-Hungarian Postmark Project Volume 1)		angleški
Müller Ing. Edwin	Grundbegriffe der Postwertzeichenkunde	1938	nemški
Bajić Slobodan	Marke izdane u Temišvaru u vreme srpske uprave	1997	srbski
Pleterski Janko	Koropki plebiscit 1920, Poskus enciklopedične razlage gesla o koroškem plebiscitu	2003	slovenski
Pleterski Janko	Kärntner Volksabstimmung 1920, Versuch einer enzyklopädischen Auslegung des Stichwortes "Kärntner V.abst."		nemški
Fräss-Ehrenfeld Dr. C.	Kärnten 1918-1920, Volksabstimmung in Kärnten	1995	nemški
Muzej novejšje zgodovine	Zbornik 1948-1998, Več avtorjev	1998	slovenski
NN - kopija ekspanata	Die Post während der Kämpfe und der Volksabstimmung 1918-1920		nemško/slovensko
Mortensen P.F.	Kopija ekspanata Slovenia 1919-1921	1999	angleški
NN	Spezial- und Forschungs Sammlung SLOWENIEN, originalna študija s tipkopisom in ročnimi slikami		nemški
HFS, Fleck Ing. Vladimir	Priručnik maraka hrvatskih zemalja, knjiga I. - Handbuch der Briefmarken kroatischer Länder		hrvaško/nemški

HFS, Fleck Ing. Vladimir	Priručnik maraka hrvatskih zemalja, zvezek 4. Slovenska izdanja - Slowenische Ausgaben		hrvaško/nemški
Zupančič Cvetko	Slovenska vojska 1918-1920 v luči poštne zgodovine (Katalog razstave v Koroškem pokrajinskem muzeju)	2002	slovenski
Jelinčič Plemeniti Zmago	Prekomurje SHS, Znamke prekmurskih in medmurskih izdaj leta 1919, Katalog razstave	2002	slovenski
Anderson Hans-Joachim	Die Bezeichnung der Poststempelformen, Einführung in die stempelkundliche Terminologie	1981	nemški
Wieland Klaus Prof. Dr.	Verzeichnis der Postämter und Ortsstempel in Slowenien 1919 bis 1921, Nachrichtenblatt Arge Jugoslawien 50/94	1994	nemški
Rožič dr. Valentin	Boj za Koroško, spominska knjižica ob 5-letnici koroškega plebiscita	1925	slovenski
NN	Pregled žigov vezano na Koroško (plebiscit) in Štajersko v letih 1918-1920, fotokopija članka		slovenski
FND Jugoslavia moderna	Katalog 1984, Yugoslav Stamps and Coins - Jugoslavenskih maraka i novca	1984	srbski
ARGE der Balkanländer	ARGE der Balkanländer, Švica, glasilo, od št. 130 do 168, nepopolno		nemški
Kärntner Philatelistenclub	Handbuch Kärnten '90: Festschrift Ausstellungsführer	1990	nemški
Michel	Südeuropa 2001/2002, Band 2 (cene v €)	2001	nemški
Michel	Europa West 1882/93 (od M-Z)	1992	nemški

MARIBOFILA 2012

Razstava, ki smo jo napovedali v lanski številki Nove filatelije (2-3/2010), vedno bolj postaja resničnost. Natisnjen in razposlan je bil Bilten 1v slovenskem in angleškem jeziku. V njem je pravilnik razstave, povabilo k sodelovanju in nekaj besed o gostitelju, Mariboru. Nekateri povabljeni so že imenovali svoje komisarje. Interesenti, ki razmišljajo o sodelovanju na tej razstavi, lahko dobijo Bilten 1 pri generalnih komisarjih:

Veselku Guštinu za Alpe Jadran filatelijo ali Igorju Pircu za Balkanfilo. Pravilnik razstave, kot tudi različni drugi podatki o razstavi, so objavljeni na spletni strani **www.maribofila.si**.

V kratkem pričakujemo potrditev sprejema razstave med aktivnosti Maribora 2012 – Evropske prestolnice kulture in potrditev podpore Federacije evropskih filatelističnih zvez FEPA.

Staša Bračič Filatelistična razstava Fi2Ra – poročilo sodniške komisije

Tekmovalno filatelistično razstavo Fi2Ra (dvoboj med dvema sosednjima filatelističnima društvoma Trbovlje in Žalec) so odprli na zasneženi dan, 26. 11. 2010. Tričlanska sodniška komisija je svoje delo opravila dan kasneje. Komisijo smo sestavljali predsednik FD Žalec Veni Ferant, predsednik FD Trbovlje Robert Jordan in kot predsednica komisije Staša Bračič.

Žal zaradi snežnih razmer, ki so povzročile tehnične težave in s tem neodlo-
žljive opravke, član komisije Robert Jordan ni sodeloval pri celotnem procesu ocenjevanja. Potrebno pa je poudariti in ga pohvaliti, da je bilo gradivo za ocenjevanje in vsa ostala organizacija ocenjevanja speljana zelo korektno in na nivoju veliko večje razstave, kot je bila ta.

Razstava je bila v prvi vrsti namenjena spodbujanju razstavljavcev k raz-

stavljanju in povezovanju slovenskih filatelistov. Zato smo ocenjevali po posebnem pravilniku, ki je objavljen v bil-
tenu razstave. Pravilnik je prilagojen tej razstavi in vendar se zgleduje po pravilnikih FIP, saj vse razstavljavce slej kot prej, če želimo razstavljeti tudi v tujini, čaka način ocenjevanja po mednarodnih pravilih.

Po ogledu razstavljenega gradiva se je komisija soglasno odločila, da iz tek-

V Trbovljah nikoli ni problem z delovno silo, ko je treba zadnji hip nekaj prestaviti (foto: U. Zupanc)

Sodniška trojka. Od leve Veni Ferant, Staša Bračič, Robert Jordan (foto: U. Zupanc)

movalnega dela izloči eksponat Pivo, ki je težko primerljiv z ostalimi, saj je na svetovnih razstavah že dosegel zlato medaljo. Komisija se je odločila, da mu podeli diplomu za sodelovanje.

Skladno z omenjenim pravilnikom smo prisodili točke in s tem medalje posameznim eksponatom.

Razstava Dvoboj pa je od sodniške komisije zahtevala, da določi tudi najboljše društvo. Da bi prišli do tega rezultata, smo po temeljitem razmisleku uvedli še poseben način točkovanja dobljenih medalj. Tako je društvo dobilo po 5 točk za zlato medaljo, 4 točke za pozlačeno medaljo, 3 točke za srebrno medaljo, 2 točki za posrebreno medaljo, 1 točko za bronasto medaljo ter 0 točk za diplomu.

Po seštevkju vseh točk je komisija ugotovila, da sta društvi izenačeni, da zma-

govalca na filatelistični razstavi Dvoboj ni oziroma sta zmagovalca obe društvi. Čestitamo torej obema društvoma, predvsem pa tistim njihovim članom, ki so se odločili sodelovati. Sodniška komisija se zahvaljuje vsem razstavljavcem za prikazano delo, trud in ljubezen, ki so jo vložili v svoje izdelke.

Kot predsednica sodniške komisije še enkrat čestitam za pripravo in izvedbo filatelistične razstave Dvoboj, posebej še zato, da so se pripraviljavci odločili za tovrstno razstavo, ki je bila pri nas prvič. Pri tem jih podpiram z vsem srcem in vso filatelistično vnemo, kar je premorem. Zahvaljujem se tudi članoma komisije, s katerima smo zelo lepo in složno sodelovali.

V mislih imejmo še več takih filatelističnih dogodkov in videli boste, zgodili se bodo.

Igor Pirc

Tudi najbolj južna pošta na svetu je izgubila monopol nad prenosom dopisnic in pisem do 50 gr

Ushuaia je upravno središče najjužnejše argentinske province Tierra del Fuego, Antártida e Islas del Atlántico Sur in največje mesto na Ognjeni zemlji. Leži na južni obali otoka Isla Grande de Tierra del Fuego ob kanalu Beagle. Leta 2005 je štela okoli 64.000 prebivalcev.

Leta 1871 je anglikanski pastor Thomas Bridges z družino kot prvi beli priseljenec prispel na Ognjeno zemljo s Falklandskih otokov. Potem, ko se je predhodno strinjal z argentinsko suverenostjo, je 30. septembra na kraju, kjer danes stoji letališče, postavil misijon in naselbino, ki jo je po jeziku staroselskega ljudstva Jaganov poimenoval Ushuaia (zaliv - ush, ki gleda na zahod - wuaia).

Leta 1902 je bil odprt zapor. Zaporniki so v sklopu prisilnega dela sekali drevesa v okoliških gozdovih in za potrebe

spravila lesa zgradili železniško progo, ki je najjužnejša na svetu in za potrebe turizma obratuje še danes. Ob prelomu stoletja so se iz različnih razlogov pričeli priseljevati še španski in hrvaški priseljenci ter preživeli brodolomci.

Ribolov je še vedno ena pomembnejših gospodarskih dejavnosti, vendar se v zadnjem času vedno bolj uveljavlja turizem. Obiskovalce privabljajo ostanki iz časov kazenske kolonije, slikovita lega pod goro Cerro Martial (del Darwinovega gorovja, ki je najjužnejši del Andov), okoliška smučišča, bližnji Narodni park

Turistični slogan Ushuaie »Na koncu sveta«

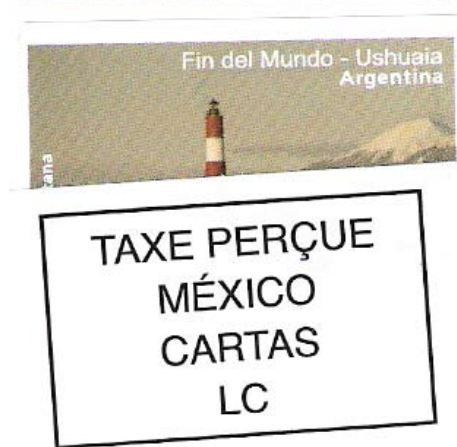
Jure Pirc pred poštnim uradom Ushuaia (foto: Tina Milavec)

Tierra del Fuego, križarjenja po kanalu Beagle, Ushuaia pa je tudi izhodišče številnih odprav na Antarktiko.

V mestu je poštni urad, ki se predstavlja kot najbolj južna pošta na svetu. Oktobra 2010 sta jo obiskala obiskovalca iz Slovenije ter kot dokaz v domovino poslala kartico, frankirano s samolepljivo znamko z napisom Fin del Mundo – Ushuaia Argentina in sliko svetilnika. Ko je kartica prispela v Slovenijo, smo na njej našli še drugo nalepko z napisom TAXE PERÇUE MÉXICO CARTAS LC, ki je delno nalepljena prek znamke.

Za razlago sem zaprosil predsednika argentinske filatelistične federacije dr. Elisea Rubena Otero, ki je takoj pojasnil, da znamka ni od argentinske pošte, pač pa od konkurenčnega operaterja DHL, ki očitno pošto vozi preko Mehike (slika

št. 3). In res, pod črnobelo nalepko se s povečevalnim steklom da razbrati napis DHL. Torej tudi argentinska pošta nima več monopola nad karticami in pismi do 50 gr.

Detajl z razglednice, poslane iz Ushuaie.

Robert Jordan

Filatelistični dogodki v letu 2011

Skrajni čas je že, da vam - tako kot do sedaj - predstavimo tiste filatelistične dogodke za letošnje leto, ki so že znani. V pregledu so pretežno dogodki domačih pripravljavcev z nekaterimi izbranimi dogodki v tujini, ki so tako ali drugače povezani tudi z našo Zvezo in njenimi člani. Pregled vsebuje osnovne informacije posameznega dogodka. Za več informacij se obrnite neposredno na naslov, ki je pri posameznem dogodku naveden. Podatki o dogodkih so objavljeni tudi na spletnih straneh Zveze www.fzs.si.

Za vsa obvestila o morebitnih drugih zanimivih dogodkih, ki jih v pregledu pogrešate in za njih veste, prosimo pošljite kratko obvestilo z osnovnimi podatki skrbniku koledarja filatelističnih dogodkov (robert.jordan@siol.net). Objavljeni bodo v naslednji številki Nove filatelije, na spletišču zveze pa seveda tekoče, kot jih bomo prejeli.

SVEČAN - FEBRUAR

- 12. – 18. februar, sobota – petek: Svetovna filatelistična razstava INDIPLEX 2011 pod okriljem FIP bo potekala v osrednjem sejmsko kongresnem centru Pragati Maidan v Novem Delhiju, Indija.

Več informacij na www.indiplex2011.com in pri slovenskem komisarju: Vesel-

ko Guštin, veselko.gustin@fri.uni-lj.si.

- 26. februar; sobota: Filatelistično društvo Ljubljana prireja mednarodno srečanje od 8. ure in pol do 15. ure v Dijaškem domu Tabor v Ljubljani. Informacije in rezervacije: Mitja Mihelič; 051/302 163 ali fdljubljana@gmail.com.

SUŠEC - MAREC

- 3. – 5. marec, četrtek – sobota: 14. mednarodna filatelistična borza na sejmišču MOC v Münchnu. Več informacij na www.briefmarken-messe.de.

- 12. marec, sobota: Filatelistično društvo Novo mesto prireja mednarodno srečanje od 9. do 15. ure v Kulturnem centru Janeza Trdine v Novem mestu. Informacije in rezervacije: Franc Klemenčič, 07/30 21 180 ali 031/808 479 ter alozj.tomc1@t-2.net.

- 20. marec, nedelja: Filatelistično društvo Maribor prireja mednarodno srečanje od 9. do 15. ure v Osnovni šoli Tabor 1, Ulica Arnolda Tovornika 21, v Mariboru. Informacije in rezervacije: Igor Lesar, 02/420 56 15, 040/546 155 ali igor.lesar@guest.arnes.si.

- 25. – 27. marec, petek - nedelja: GR Inženiring pripravlja 5. mednarodni sejem zbirateljev Collecta 2011 v prostorih Gospodarskega razstavišča v Ljubljani. Več informacij na www.collecta.si.

MALI TRAVEN - APRIL

• 9. april, sobota: Društvo zbirateljcev Verigar prireja mednarodno srečanje od 9. do 14. ure v Restavraciji Štefančič v blagovnici Brežice. Informacije in rezervacije: Vekoslav Krahulec, 07/49 93 315 ali veko.krahulec@siol.net.

• 9. april, sobota: Društvo zbiralcev Ajdovščina - Nova Gorica prireja mednarodno srečanje od 8. do 13. ure v avli Dvorane prve slovenske vlade v Ajdovščini. Prijave: Aleš Breclj, 041/601 205 ali ales.brecelj1@siol.net

• 14. – 17. april, četrtek - nedelja: V okviru Alpe – Jadran Filatelija prirejata južni sosedje mednarodno filatelistično razstavo Alpe-Adria Phila 2011. Na ogled bo v prostorih hotela Kvarner v Opatiji, Hrvaška. Informacije: www.alpeadria.eu in pri slovenskem komisarju: Veni Ferant, veni.ferant@gmail.com.

VELIKI TRAVEN - MAJ

• 13. – 15. maj, petek – nedelja: Mednarodna razstava Marke + Münze in ÖVEBRIA 2011, ki jo prireja Delovna skupina Marke + Münze, bo na ogled v športnem centru Seiersberg poleg Gradca, Avstrija. Več informacij: Peter Hüthmair, peter.huehthmair@utanet.at.

• 14. maj, sobota: Filatelistično društvo Ljubljana prireja mednarodno srečanje od 8. ure in pol do 15. ure v Dijaškem domu Tabor v Ljubljani. Informacije in

rezervacije: Mitja Mihelič; 051/302 163 ali fdljubljana@gmail.com.

• 20. - 22. maj, petek - nedelja: Mednarodno srečanje 116. VERONAFIL na veronskem sejmišču, Italija. Več informacij na www.veronafil.it.

• 26. – 29. maj, četrtek - nedelja: Filatelistično društvo Trbovlje prireja

tradicionalno meddruštveno razstavo FIMERA 2011. Na ogled bo v Delavskem domu Trbovlje v Trbovljah. Več informacij na www.fzs.si in pri komisarju razstave na FIMERA.2011@gmail.com.

• 26. – 29. maj, četrtek - nedelja: Filatelistična zveza Slovenije, Pošta Slovenije in Filatelistično društvo Trbovlje prirejata državno mladinsko razstavo FIRAMLA 2011. Na ogled bo v Delavskem domu Trbovlje v Trbovljah. Več informacij na www.fzs.si in pri komisarju razstave: Bojan Bračič, bojan.bra-

cic@triera.net.

• 28. maj, sobota: Filatelistično društvo Trbovlje prireja tradicionalno srečanje od 9. do 14. ure v avli Delavskega doma Trbovlje v Trbovljah. Informacije in rezervacije: Robert Jordan, 03/563 36 78 ali fd.trbovlje@gmail.com.

ROŽNIK – JUNIJ

• 3. – 4. junij, petek - sobota: 8. mednarodni zbirateljski sejem Bratislavski zbirateljski dnevi 2011 na razstavišču INCHEBA EXPO v Bratislavi na Slovaškem. Več informacij na www.incheba.sk.

MALI SRPAN – JULIJ

• 28. julij – 2. avgust, četrtek - torek: Svetovna filatelistična razstava Philanippon 2011 na razstavišču Pacifico v Yokohami na Japonskem. Več informacij na www.philanippon.jp in pri slovenskem komisarju: Igor Pirc, ipirc711@gmail.com.

KIMAVEC – SEPTEMBER

• 8. – 10. september, petek - nedelja: Mednarodno srečanje Sberatel 2011 na razstavišču Letnany v Pragi, Češka. Več informacij na www.sberatel.info.

• 10. september, sobota: Filatelistično društvo Novo mesto prireja mednarodno srečanje od 9. do 15. ure v Kul-

turnem centru Janeza Trdine v Novem mestu. Informacije in rezervacije: Franc Klemenčič, 07/30 21 180 ali 031/808 479 ter alozj.tomc1@t-2.net.

VINOTOK – OKTOBER

• 8. oktober, sobota: Filatelistično društvo Ljubljana prireja mednarodno srečanje od 8. ure in pol do 15. ure v Dijaškem domu Tabor v Ljubljani. Informacije in rezervacije: Mitja Mihelič; 051/302 163 ali fdljubljana@gmail.com.

• 16. oktober, sobota: Filatelistično društvo Maribor prireja mednarodno srečanje od 9. do 15. ure v Osnovni šoli Tabor I, Ulica Arnolda Tovornika 21, v Mariboru. Informacije in rezervacije: Igor Lesar, 02/420 56 15, 040/546 155 ali igor.lesar@guest.arnes.si.

• 20. – 29. oktober, četrtek - sobota: Filatelistična zveza Slovenije prirejajo mednarodno razstavo 5Okno 2011. Na ogled bo v Gorenjskem muzeju v Kranju. Več informacij na www.fzs.si in pri komisarju razstave: Mihael I. Fock, mihael.fock@exoterm.si.

• 21. – 23. oktober, petek - nedelja: Mednarodno srečanje 117. VERONAFIL na veronskem sejmišču, Italija. Več informacij na www.veronafil.it.

LISTOPAD – NOVEMBER

• 12. november, sobota: Društvo zbiralcev Ajdovščina - Nova Gorica prireja mednarodno srečanje od 8. do 13. ure v avli Dvorane prve slovenske vlade v Ajdovščini. Prijave: Aleš Breclj, 041/601 205 ali ales.breclj1@siol.net

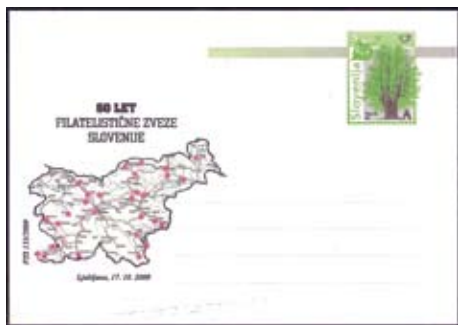
GRUDEN – DECEMBER

• 10. december, sobota: Filatelistično društvo Ljubljana prireja mednarodno srečanje od 8. ure in pol do 15. ure v Dijaškem domu Tabor v Ljubljani. Informacije in rezervacije: Mitja Mihelič; 051/302 163 ali fdljubljana@gmail.com.

Neuradno

Spodnja dva objekta nista bila narejena v skladu z dogovori in predpisi, zato jih štejemo kot neuradna. Obvestilo o tem je res nekoliko pozno, vendar pregovor pravi: »Bolje pozno kot nikoli«.

Pisma celine z dotiskom ni izdala Filatelistična zveza Slovenije, zato nosi enako zaporedno številko kot priložnostni ovitek, ki ga je izdala FZS. Dotisk je delo privatne osebe, ki je to naredila brez vednosti in pooblastila FZS.

»Priložnostni poštni žig«, ki je odtisnjen čez osebno znamko, ni bil nikoli v poštnem prometu. Pošti Slovenije ni bil prijavljen, torej tudi dovoljenje za izdelavo in uporabo ni bilo dano. Kartončke, kot ga vidite na sliki, so delili v ovitku (slika) na proslavi 20. obletnice akcije Sever v Ljubljani. V resnici to

sploh ni poštni žig, čeprav ima vse njegove karakteristike: poštno številko in ime pošte ter datum. Na poštних pošiljkah do sedaj sicer ni bil viden, vendar naj opozorilo zbiralcem ostane.

Bojan Bračič

Rešitev nagradne uganke

Rešitev nagradne uganke iz prejšnje številke sta bili dve besedi, kar so nekateri reševalci spregledali. Na krogcih dobimo besedo RAZSTAVA in v označenem stolpcu MARIBOFILA.

Žreb je nagrado prisodil Ivu Krašnji

iz Maribora. Nagrado mu bo urednik predal osebno.

Rešitve tokratne uganke pošljite na zapisani naslov urednika najpozneje do 31. aprila 2011. Urednik bo poskrbel, da bo nagrada primerna teži naloge.

Ni vse zlato, kar se sveti

Ta stavek, ki je hkrati naslov pripovedi Frana Erjavca, gotov pozna vsak Slovenec. Tokrat sem ga izkoristil za nagradno uganko, ki pa je nekoliko bolj zapletena, kot so bile dosedanje. Mogoče pa bo takšna uganka pritegnila širši krog reševalcev, saj je bil ta do sedaj zelo skromen, čeprav so bile nekatere nagrade vredne tudi več kot 50 evrov.

Na spodnji sliki je filatelistični objekt, ki je na zadnji dražbi dražbene hiše Barac & Pervan vzbudil precej zanimanja. Govorilo se je celo, da bi utegnil biti enkrat, pa je strokovnjak za to področje povedal, da ima sam še nekaj takih. Objekt je na prvi pogled zanimiv, posebej zaradi nalepljenih porto doplačilnic, ki v katalogu kotirajo zelo visoko (Slovenika 2011 – 200 evrov, Michel 2010/3 – 280 evrov). Pogled v Michel Ganzsachen-Katalog Europa West 1996/97 pokaže, da je dopisnica v redu; izdana je bila leta 1950, pretiskana na novo vrednost poštne pa je izšla šele 21. ok-

tobra 1951. Doplačilnice za Rdeči križ v vrednosti 0,50 din so bile v obvezni uporabi na navadnih pošiljkah od 7. do 14. oktobra 1951 (NF 1951/10, Michel 2010/3, Okrožnica Direkcije PTT Ljubljana št. 60), kar ustreza datumu na pošiljki, ki jo je pošta Koper sprejela 8. 10. 1951. Dopisnica je iz leta 1950, ko je bila poština (po ceniku od 5. julija 1949) za dopisnico 2. dinarja. Poština se je 14. avgusta 1951 za dopisnice na območju PTT inšpektorata VUJA v Koprju dvignila na 4. dinarje (Okrožnica Direkcije PTT Ljubljana št. 51), zato je dodana znamka za 2 din, ki je bila izdana 7. aprila 1950. Do sem je vse prav, toda ... vaša naloga je, da ugotovite, zakaj ta dopisnica ni tako »zlata«, kot se zdi. Odgovore z utemeljitvijo pošljite do 30. aprila 2011 na e-naslov urednika: bojan.bracic@triera.net ali po pošti na naslov: Stantetova 6, 2000 Maribor.

Bojan Bračič

NATIS TE STRANI JE Z DONACIJO OMOGOČIL VESELKO GUŠTIN

Osebne poštne znamke

Posta Slovenije d.o.o., Slomškova trg 10, Maribor

Naročilo 20 kosov
OSEBNIH ZNAMK
z nazivno vrednostjo A
že za 14,40 EUR (z DDV)!

MARIBOR
190311-13

SLOVENIJA

Izberite svojo najljubšo fotografijo in ustvarite **osebno poštno znamko**, ki bo prikazovala vaše nepozabne trenutke ali zanimive poslovne dogodke. Odslej lahko izbirate med **enajstimi okvirji**. Informacije in naročilo osebnih poštних znamk na: 02 449 2244, na osebne.znamke@posta.si ali na www.posta.si.

Zanesljivo vsepovsod
POŠTA SLOVENIJE
POŠTA IN FINANCE